

ИНОВАЦИИ, ИНОВАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ И ИНОВАЦИОННА ПОЛИТИКА В ТРАНСПОРТНАТА СИСТЕМА

Даниела Тодорова¹, Мария Славова-Ночева¹, Боян Медникаров²
dtodorova@vtu.bg, m Slavovanocheva@abv.bg, bobmednikarov@abv.bg

¹*Висше транспортно училище „Тодор Каблешков”,
ул. „Гео Милев” №158, София 1574,*

²*Висше Военноморско училище „Никола Й. Вапцаров”,
Варна, ул. „Васил Друмев” №73*

БЪЛГАРИЯ

***Ключови думи:** иновации, иновационна система, иновационни дейности, иновационна политика, иновационни практики в транспортната система.*

***Резюме:** В научната разработка се изследват някои съвременни процеси, дейности и резултати свързани с усвояването и използването на нови знания в икономиката. Разглеждат се въпроси за икономическата същност на иновациите в аспекта на иновационната система и дейности. На основата на сравнителен анализ се представят проблеми относно тенденциите и перспективите на тяхното развитие в България. Разгледани са въпроси свързани с иновационната политика в транспортната система и иновационните процеси в транспорта.*

Представят се възможностите на иновациите за насърчаване на икономическото и социалното развитие на страната, повишаване на конкурентоспособността на транспортните фирми, както на националния, така и на международния транспортен пазар. Иновациите и иновационните политики са свързани със създаване на условия за ускорено и конкурентоспособно развитие на страната, поддържане на икономически растеж, разкриване на нови работни места, постигане на устойчив транспорт.

Въведение

Иновациите са движещата сила на бизнеса в съвременното пазарно стопанство. Създаването на нови продукти и услуги, въвеждането на нова организация на производство и методи на управление се превръща в основен фактор за конкурентоспособността. В пазарната икономика фирменият успех зависи все повече от уменията да се търсят и реализират нови идеи, да се култивира новаторски дух и предприемачество. Те са източник на икономически растеж, производителност и конкурентоспособност.

Някои аспекти на категорията иновация

Иновациите като икономическа категория се формират на основата на научните направления, които отчитат технологични и хуманитарни аспекти. Иновацията (нововъведението) е резултат от научно-техническа дейност, представена като обект на

интелектуална собственост, материализирана в производствената сфера (осъществена в сферата на услугите и изискванията от потребителите).

Австрийският икономист Йозеф Шумпетер за пръв път формулира този термин и разглежда иновациите като нова комбинация от ресурси, мотивиран от предприемачески дух.

Самото понятие „иновация” в неговите трудове се разглежда и като изменение с цел да се внедрят и използват нови видове потребителски стоки, нови производствени и транспортни средства, пазари и форми на организация в производството. Следователно създаването на нововъведения най-вече се свързва с предприемачеството в икономиката. Според Шумпетер предприемачът „реформира или революционизира начина на производство, като разработва изобретения или в по-голяма част от случаите неопитана технологична възможност за производството на нов продукт или за производството на вече познат продукт по нов начин, или като разкрива нов източник за доставка на материали или нов пазар за стоки, чрез реорганизация на промишлеността”.¹

Всички аспекти на понятието иновация, обединяват обща характерна черта, новата потребителска ценност, създадена в процеса на иновационната дейност на продукта. Основните характеристики на иновацията са: научно-техническа, технологическа или управленска новост; възможност за практическа приложимост и реализация в конкретен проект; съответствие с пазарното търсене (обществените потребности); потенциална печалба и други.

Съществуват различни гледни точки за понятието иновация. То произтича от латинското *in* (във) и *novatio* (новост) – „въвеждам нещо ново, нововъведение”. Понятието иновация се възприема като понятие на обществените и преди всичко на икономическите науки. В рамките на изследването иновацията се разглежда като дейност и резултат на промяна.² В някои случаи това понятие се разглежда като нововъведение, което е принципна новост и няма аналог в света. В редица случаи под иновация или „нововъведение” се разбира крайния резултат от създаването на нов продукт, услуга, процес или форма на организация.

Иновацията се свързва с новост, нова идея (инвенция).³ Нейните елементи са: творчество, реални промени, положителна оценка от потребителите (пазара). Иновацията като процес е установим материален или нематериален резултат от въвеждане на съответна новост.

Всеки нов продукт или технология, който има качества да стигне до потребителя, може да се нарича иновация. Освен това иновацията е немислима без новата идея, без откритието и изобретението, защото то се базира на съществуващо или ново знание и има стопански и социален характер. Тя е успешно производство, усвояване и използване на новостите в икономиката и социалната сфера. Следователно иновациите са научно-техническа, социална или друга новост, възможност за практическо приложение и реализация.

Според контекста на „Зелената книга на иновациите на ЕС” иновацията е синоним за ефективно и успешно производство, за усвояване и експлоатация на нововъведения в икономическата и социалната сфера. Тя води до обновяване на промишлените структури за икономическа активност. Иновацията е процес на

¹ Shumpeter, J, *Capitalism, Socialism and Democracy*, Harper & Row, New York, 1975, p. 132

² Вж. Чобанова Р. Иновативност на националната икономика. Академично издателство „Проф. Марин Дринов”, С., 2012, с.23.

³ Нов начин (изобретение, техническо решение и др.) за решаване на нови или стари проблеми. Вж. по-подробно: Георгиев Ив., *Иновациите. Европейски, национални и регионални политики*, Фондация „Приложни изследвания и комуникации, С., 2008, с.373-375

използване на знания или съответна информация за въвеждане на нещо ново и използваемо.

Иновациите (нововъведенията) са преди всичко представяне на пазара на нови продукти и услуги или нови начини за тяхното производство. Те са важен източник за производителност, на която се отрежда определена, съществена роля в теорията за икономическия растеж.⁴

Иновацията обхваща обновяването и разширяване гамата от стоки и услуги и свързаните с тях пазари, създаването на нови методи за дизайн, производство, снабдяване и разпространение, въвеждането на промени в управлението, организацията и условията на работа и квалификация на работната сила.⁵

Внедряването на научни постижения, нови технологии, развитието на иновационен потенциал е изключително важно условие за утвърждаването на българското производство, за повишаване на заетостта, за постигане на икономически растеж и конкурентоспособност.

Иновационна дейност и иновационна система

Иновационната дейност е процес, насочен към разработка и реализация на резултатите, завършващи научни изследвания и достижения в нов (модифициран) продукт или нова (модифицирана) технология.

Основа на иновационната дейност е научно-техническата дейност, като създаване, развитие и приложение на нови знания във всички сфери на обществения живот (главно в науката, техниката, икономиката).

В тази връзка важна роля има научно-техническият прогрес, респективно фундаменталните изследвания, които предоставят на човека нови знания за околната среда, и са основа за създаване на принципно нови средства за въздействие върху него. Най-значими резултати при това са научните открития, които са свързани с установяване на неизвестни по-рано, обективно съществуващи закономерности, свойства и явления на материалния свят, внасящи съществени изменения в равнището на познанието.

Принос в модернизацията на стопанството имат и научните открития към които се отнасят: решаване задачи на познанието; новости; съществени изменения в равнището на познанието; достоверност. Откритията разширяват и задълбочават познанията за материалния свят и ги привеждат към нови знания за обективната действителност, в отличие от изобретението, което е конкретен способ за достигане на практически цели (техническо решаване на задачи). В качеството на откритие може да бъде класифициран не всеки научен резултат, а само този, който утвърждава неизвестни преди това закономерности, свойства или явления на материалния свят.

Резултатите от научните открития в повечето случаи са теоретична основа за иновациите. За неговата материализация е необходим научно-технически труд, който притежава специфични свойства с практическа насоченост. Всички те водят до повишаване на **конкурентоспособността на икономиката**.

Управлението на иновационните дейности като цяло изисква съчетаване на три основни елемента – човек, техника, технологии. Първичен в тази управленческа триада е човекът. Не случайно персоналет в иновационния мениджмънт в съвременните условия се третира като човешки капитал, а не само като работна сила. В условията на модернизация персоналет на иновационните предприятия се разглежда не като резерв на икономии, а като ценен ресурс и източник на печалба. Такъв подход е рационално обоснован.

⁴ Вж. Славова Ночева, Конкуренция, конкурентоспособност, транспортен пазар, ВТУ „Т. Каблешков“ С., 2012 с. 85-87.

⁵ Вж. Рамкова програма за конкурентоспособност и иновации (2007-2013), чл.8.

Фирмите, които прилагат нововъведения, изпитват необходимост да усъвършенстват системата на управление. Формулата за успех в това направление може да бъде становището на класика на съвременния мениджмънт Питър Дракър. Той свързва главната задача на управлението в съвременните условия с по-ефективното използване на интелектуалния капитал. Нововъведението – това е бъдещата печалба, вследствие на което се появява прагматичния интерес на конкуриращите се организации, към продуктите на иновационната дейност.

Иновационната дейност е процес, насочен за включване резултатите от научните изследвания и разработки или научно-технически достижения в нови или усъвършенствани продукти, реализирани на пазара, в нови или технологически процеси, използвани в практическата дейност. Иновационната дейност се осъществява от субекти, които са основни или един от видовете дейности в съвременните условия. Те са: организации, генериращи знания и създаващи иновации; организации и физически лица, интелектуална собственост, чийто права се използват при създаване на иновации; кредитни учреждения, инвестиционни институти, финансови организации и фондове, включително задгранични, направляващи средствата за финансиране на иновационните дейности; организации, оказващи на субектите на иновационната дейност услуги в сферата на финансовия лизинг, инженеринга, сертификации и стандартизации, маркетинг и продажби, консултации, информационно осигуряване, техномаркови инкубатори на бизнеса и други организационни структури, съдействащи за създаване и разпространение на иновации; органи на държавната власт, на местното самоуправление и др.

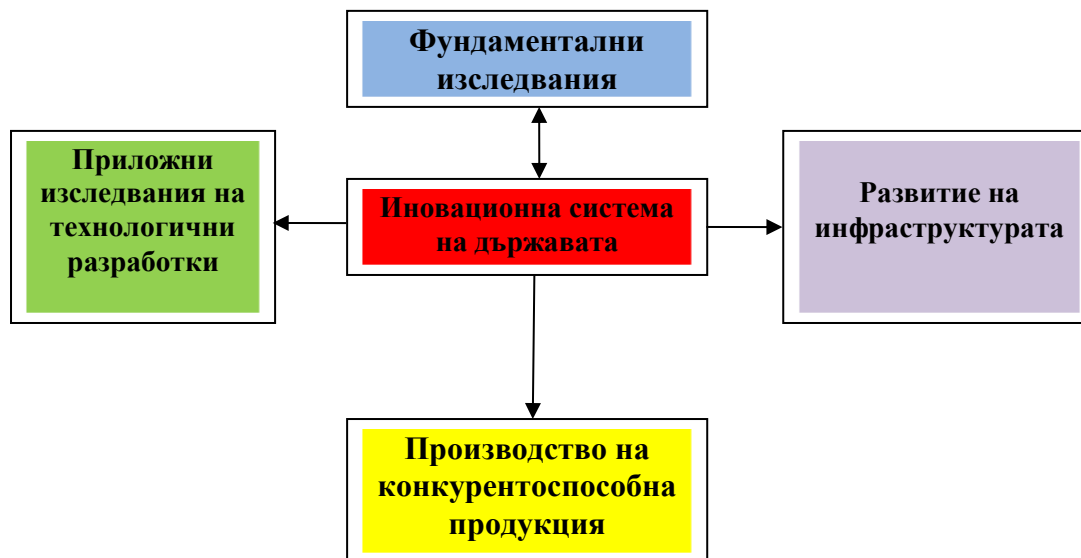
Държавата осъществява стимулиране на иновационната дейност по пътя на: усъвършенстване законодателната и нормативната база за регулиране на иновационните дейности, участие във финансиране за сметка на държавния бюджет и извънбюджетни фондове на иновационни програми и проекти, създаване на обекти на иновационната инфраструктура, в т.ч. за развитие на иновационно предприемачество. Създаване и установяване на законодателен ред за осъществяване на иновационни дейности и за стимулиране на задгранични инвеститори, влагащи средства в осъществяване на иновационни дейности. Съдействие за развитие на инфраструктурни иновационни дейности. Съдействие за развитие кадровия потенциал на иновационните дейности, подготовка и повишаване квалификацията на кадрите в иновационната сфера, включително на специалистите в областта на иновационния мениджмънт.

Иновационната система в съвременните условия включва: възпроизводство на знания в университетите, имащи акредитация у нас, а също и в университети на други страни; провеждане на приложни изследвания и технологични разработки в научни центрове и научни организации и институти и внедряване на научно-техническите резултати в производството; промишлено и селскостопанско производство на конкурентоспособни иновационни продукти; развитие на инфраструктурата на иновационната система; подготовка на кадри по организация и управление в сферата на иновационните дейности.

Основните елементи на националната иновационна система, са представени схематично на фиг. 1.

Иновационната система на страната следва да е един от ефективните инструменти за динамично развитие на националната икономика по пътя на рационално съчетаване и ефективно използване на научно-техническия, интелектуалния и промишления потенциал и природни ресурси; формиране на научно-техническа основа, организационно-икономически механизъм и стимули, насочени за развитие на иновационното предприемачество, включвайки малките и средни предприятия, работещи в областта на научните знания и технологии. Тя се

характеризира със следните основни показатели, които се нуждаят от значително подобряване: разходите за научни изследвания и разработки (НИРД) в брутния вътрешен продукт; иновативни предприятия (фирми), иновационна продукция в общия обем продукция на вътрешния и международния пазар; салдо износ-внос (експорт-импорт) на технологии.

Фиг. 1 Елементи на иновационната система

Освен това измерители на потенциала на националната система са: потенциал за създаване или придобиване на технологично знание – персонал, заети в НИРД; достъп до източници на нови технологии; потенциал за усвояване на технологично знание – достъп до рисков капитал; персонал с висше образование; компютърни и езикови умения, обучение през целия живот и др.; потенциал за разпространяване на научно знание и създаване на условия за мултиплициране на получения ефект в рамките на системата; форми за технологичен трансфер и др.

Целта на държавната политика в областта на развитие на иновационната система е формирането на икономически условия за износ на пазара на конкурентоспособни иновационни продукти в интерес на осъществяване на стратегическите национални приоритети: повишаване качеството на живот; постигане на икономически растеж, развитие на фундаменталните науки; образование, култура, сигурност и безопасност на страната по пътя на обединяване усилията на държавата и предприемаческия сектор в икономиката на основата на взаимноизгодното партньорство; създаване на благоприятна икономическа и правова среда по отношение иновационните дейности, включително за привличане на частни инвестиции за финансиране на иновационни проекти.

Държавното финансиране на иновациите се осъществява в съответствие с целите и приоритетите на държавната иновационна политика. Средствата се насочват за финансиране на иновационни проекти, включително на целеви иновационни проекти, покупка на наукоемка продукция и прогресивна техника за държавни нужди, държавни иновационни и иновационни венчурни фондове.

Основната цел на Иновационната стратегия на България (2014-2020) е повишаване конкурентоспособността на българската индустрия чрез изграждане на икономиката на знанието и внедряване на процесни и продуктови иновации, основани на постиженията на съвременната наука. Стратегията дефинира звената на

националната иновационна система, като уточнява рамките за участие на държавата в управление на иновационния процес. За развитие на определените в стратегията приоритетни области (повишаване на научния и иновационния потенциал на бизнеса, насърчаване на взаимодействието между участниците в иновационния процес, увеличаване на средствата за изследователска и иновационна дейност) е предвиден комплекс от **финансови и нефинансови мерки**.

Подчинена роля спрямо Иновационната стратегия на България имат и мерките за иновационно развитие, предприемани на отраслово равнище или в конкретни сектори на икономиката, като например Националната стратегия за насърчаване развитието на малки и средни предприятия (МСП), Стратегията за насърчаване на инвестициите и др.

В дългосрочен план следва да се стимулират научните изследвания за увеличаване иновационния потенциал на съществуващите фирми, за повишаване иновативността на малките и средни предприятия (МСП), за държавна подкрепа на стартиращите предприятия в наукоемки отрасли, за стимулиране на предприемачеството и увеличаване на разходите за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) като процент от БВП.

Необходимо е да се стимулира **предприемачеството**, да се привлекат повече чуждестранни инвестиции чрез изпълнителната агенция по инвестиции и търговия. Наложително е създаването на работещи финансови механизми за стимулиране активността на научната общност и на предприемачите за разработка на нови технологии, използването на ноу-хау чрез Националния иновационен фонд и Националния фонд за изследване.

Във връзка с ефективното управление на иновационните процеси и иновационната активност следва Иновационната стратегия на страната да се осъществява в съответствие с общите европейски цели, произтичащи от Стратегията на ЕС „Европа 2020“.

Тенденции в развитието на иновациите на съвременния етап

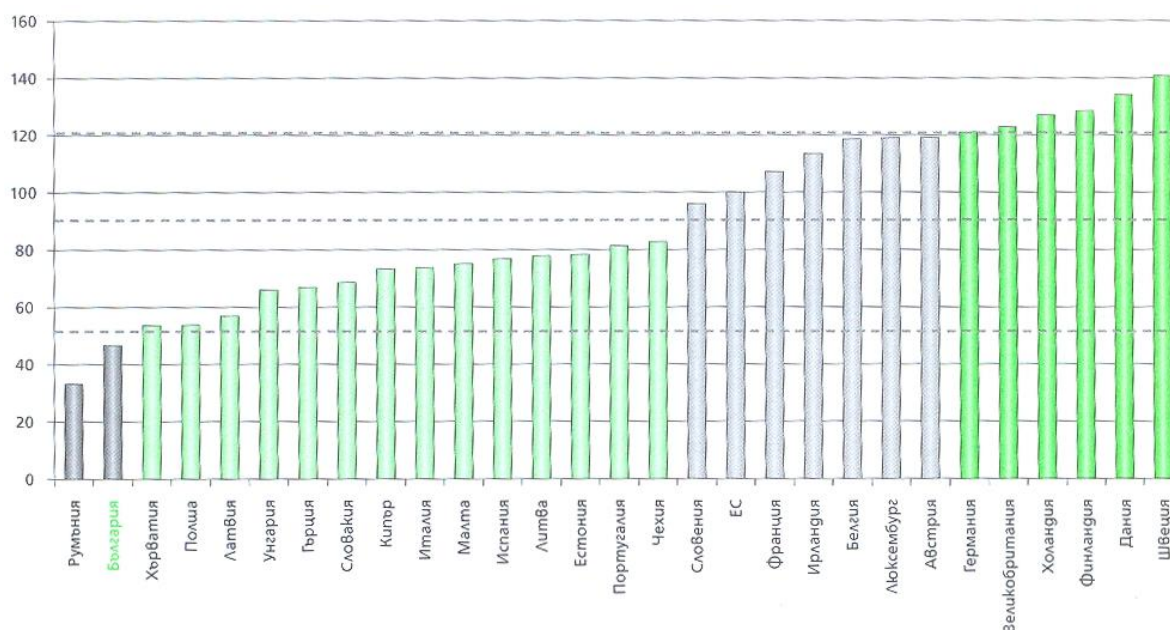
Иновативността на икономиката в съвременните условия се изразява в новосъздадените продукти и услуги, разработените нови технологии и постигнатите нови научни резултати. Тя е резултат от взаимодействието на иновационния, технологичния и научен продукт на страната и представлява отправна точка за иновационната политика, защото позволява да се сравнят резултатите от функционирането на иновационната система във времеви и географски аспект, да се преценят потребностите от промени в организацията и вложенията в иновационния процес ресурси.

Иновационния продукт се определя от иновационната активност на предприятията в страната и е най-важен показател за оценка на функционирането на националната иновационна система, като създава възможност икономиката да се развива на основата на ново знание.

Съгласно методологията на **Европейското иновационно табло 2017**, България като страна членка на ЕС, не регистрира напредък в областта на иновационния потенциал за последните седем години (сумарен иновационен индекс 0,234 както е за 2010, така е и за 2016 г. и повтарящите се 47% спрямо средното за ЕС равнище) резултат който изглежда оптимистично на фона на най-сериозния спад в рамките на Съюза регистриран от Румъния (31%), както и изоставането, отчетено за още 11 държави. Безспорен иновационен лидер за Общността остава Швеция, а най-съществен е напредъкът в Литва, Малта, Холандия и Великобритания.⁶ (вж. фиг. 2)

⁶ Иновации. БГ, 2017.

Изследването на ЕК съпоставя постиженията на страните членки спрямо приетата за базова 2010 г., като наред с това добавя нови индикатори и нов прочит на съществуващите.

фиг. 2 Европейско иновационно табло, 2017⁷

В доклада за глобалната конкурентоспособност 2016-2017 г.⁸ България е на 50-о място сред 138 държави, което е предвижване напред с 4 места спрямо предходната година. След нас в класацията остават още 6 страни, членки на ЕС, в т.ч. Гърция на 86-а позиция и Румъния на 62-о място (заедно с Унгария, Словения, Словакия и Кипър).

Съгласно методологията на Световния икономически форум България е с най-добри позиции по отношение на показателите „Технологична готовност“, „Макроикономическа среда“, „Ефективност и развитие на стоковите, трудовите и финансовите пазари“ или като цяло е добре в рамките на втория субиндекс „Фактори за ефективност на икономиката“.

Тази оценка не е в сила по отношение на третия субиндекс „Иновационни фактори“. Като основна бариера се посочва факторът „Корупция“ заедно със закрила на правата (включително върху интелектуалната собственост), независимост на съдебната система, непрозрачност на правителствената политика, бизнес разходи срещу престъпления и насилия, организирана престъпност. Проблематични остават някои бизнес практики, обучението ориентирано към съвременните потребности на бизнеса.

Най-ниска оценка страната ни получава по двата показателя - потенциал за задържане на таланти (123-то място, което ни нарежда на едно от последните места) и потенциал за привличане на таланти (110 място).

България и Румъния остават единствени страни-членки на ЕС в категорията „Икономика, движена от ефективността“ за разлика от 6 други държави в преход към икономики с растеж основан на иновациите и 20 от останалите страни – членки на ЕС, които се намират в тази първа категория на индекса за глобалната конкурентоспособност.

Леко предвижване напред от 38-о, на 36-о място се констатира и в рамките на Глобалния иновационен индекс 2017.

⁷ Източник: European Innovation Scoreboard, 2017. http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_bg

⁸ The Global Competitiveness Report 2016-2017, World Economic Forum

Важна предпоставка за повишаването на иновационната активност на страната е създаденото научно знание. Анализът на динамиката и структурата на този процес разкрива потенциала на България успешно да се вписва в световните научни мрежи, сравнителните предимства на страната в различните области на знанието и възможността ѝ да се конкурира успешно на пазара на интелектуални продукти.

През 2016 г. се наблюдава възстановяване на публикационната активност на българските учени в базата данни SCOPUS след едногодишен спад по показателя през 2015 г. до 3978 научни публикации, като достигна най-силния за страната период 2012-2014 г. По данни за 2016 г. България е на 60-то място в света по показателя – общ брой показатели в базата данни SCOPUS, като следва да се отбележи, че Виетнам, Мароко и Бангладеш са преди страната ни.⁹

Неблагоприятно се очертава позиционирането на Балканите. България е на предпоследно място по съпоставка спрямо брой публикации и цитирания през 2016 г. в рамките на региона преди Македония и след Черна гора. С най-добри резултати са Хърватия и Сърбия, след тях са Румъния, Босна и Херцеговина и Словения.¹⁰

През периода 2007-2016 г. в България са регистрирани общо 1492 полезни модела от създателите на т.наречените „малки изобретения“.

Водещи между академичните институции по брой на полезните модели е БАН с 20 регистрации, следвани от ССА (5) и ВМА (1).

Четири Висши училища са сред притежателите на полезни модели – Техническият университет, Варна (6), Русенският университет (4), **Висшето транспортно училище „Т.Каблешков“** (3) и Химико-технологичният и металургичен университет (1).¹¹

Като цяло следва да се отбележи, че е необходима стратегическа визия за развитие, предприемаческа култура и разбиране значението на интелектуалния капитал. Предприемачеството е един от свързващите елементи на националната иновационна система. За това и високият предприемачески дух и иновационна култура трябва да стоят в основата на националните цели и провежданата иновационна политика.

В националния план за действие „Предприемачество 2020” – България” се предвижда включване на предприемачеството в учебните планове на всички образователни степени, създаването на условия за практически обучения за учениците и студентите, създаването на университетски центрове по предприемачество, обявяването на конкурси за млади предприемачи, създаването на предприемаческа среда и др.

Разходите за научноизследователска и иновационна дейност измерват инвестициите направени за създаване и измерване на нови знания в обществения и бизнес сектора. Те са и индиректен показател за иновационния капацитет на националните икономики. Интензитетът на финансирането за НИРД като дял от БВП е фактор за динамичен **икономически растеж и конкурентоспособност**.

През 2016 г. за пръв път през последните 17 години разходите за НИРД намаляват в абсолютен размер. Спадът е значителен – с близо 14%, което на фона на нарастващия размер на БВП (1,6 спрямо показателя по текущи цени през 2015 г. е съпроводено с още по-драстично намаление на техния относителен дял от почти 19%. вж. фиг.3).

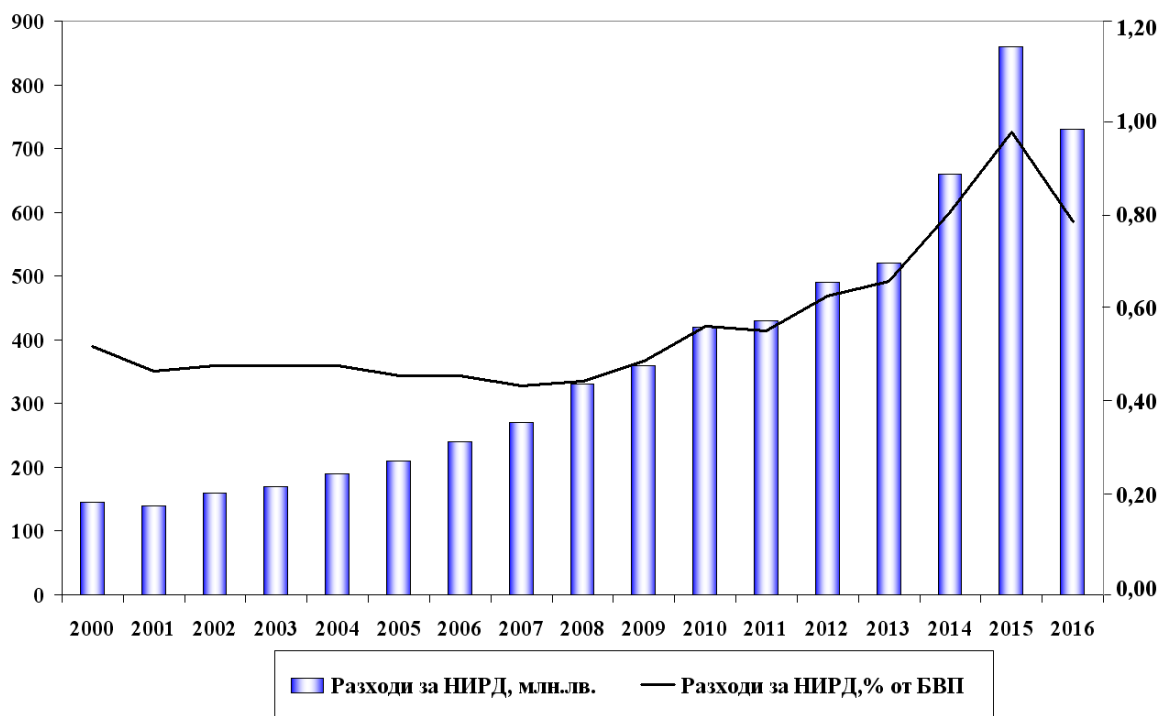
Най-сериозната причина за посоченото по-горе е спадът на средствата от чужбина (близо 22%), които в основната си част включват средства от чуждестранни предприятия. Основният риск на модела за финансиране на НИРД главно със средства

⁹ Иновации. БГ, 2017.

¹⁰ Пак там.

¹¹ Пак там.

от чужбина е че не може да се постигне устойчивост поради влияние на външни фактори, които са извън контрола на българското правителство и поради приоритетност при финансирането на проекти, което се определя на европейско вместо на национално равнище, в областта на новите технологии и иновациите, които са в основата на националната и фирмената конкурентоспособност.

Фиг. 3. Разходи за НИРД в България, 2000 – 2016 г.¹²

С най-голям дял при финансираните от ЕС проекти са изследователските организации (36%), следвани от бизнес сектора (24%). Висшите училища са с равни позиции с държавния сектор и с неправителствените организации.

Крайно необходима е по-детайлна статистическа информация за иновациите, иновационната дейност, иновативността на фирмите и като цяло показателите за оценка на този процес. Тази необходимост е свързана с вземането на правилни решения за управление на иновационния процес на основата на информация, която да дава вярна представа за процесите в научноизследователската, развойна и иновационна дейност в държавните и частни институции и фирми.

Развитие на транспортната система чрез прилагане на иновационна политика

Прилагането на иновационна политика има основна цел, свързана с постигането на развита и модернизирана транспортна система. Средствата за това са насочени към иновационни мерки и мероприятия предлагащи привеждане на техническата осигуреност (оборудване, технически съоръжения), технологията и организацията на работа в съответствие с изискванията на европейските стандарти и щадящи околната среда.

¹² Източник: НСИ, 2017

Това е начина за повишаване конкурентоспособността и за подобряване на качеството на услугите в българския транспортен сектор. Подобряването на състоянието на транспортната инфраструктура и то именно чрез прилагането на иновации, води след себе си до редица ползи, както за обществото, така и за държавата като цяло.

Конкретните ползи са свързани с увеличаване на пътническия и товарния трафик, като и с привличане на повече транзитни товари.

Ползите могат да се измерят, в резултат на количествената оценка на конкретни показатели и индикатори, като например по-основни са:

- ✓ Брой пътници, обслужени от видовете транспорт;
- ✓ Товари, обработени от видовете транспорт;
- ✓ Брой транзитни пътници;
- ✓ Количество транзитни товари;
- ✓ Брутна добавена стойност (БДС) в транспорта;
- ✓ Работни места – създадени или запазени;
- ✓ Ускоряване на изграждане на инфраструктурата;
- ✓ Построени нови участъци от инфраструктурата (km);
- ✓ Рехабилитирани участъци от инфраструктурата (% от цялата инфраструктура);
- ✓ Спестено време от времепътуване;
- ✓ Повишена средна скорост на движение;
- ✓ Намалени задръствания, в резултат на подобрена инфраструктура и връзки;
- ✓ Повишена ефективност при използването на транспорта и инфраструктурата, в резултат на модернизиране на инфраструктура и информационните системи за управление на въздушния трафик, на сухопътния и водния транспорт;
- ✓ Оптимизирана работа на мултимодалните превози;
- ✓ Повишена иновативност, чрез прилагане на иновативни решения и информационни технологии за развитие на транспортния сектор;
- ✓ Равни възможности – осигурен достъпен транспорт и транспортни съоръжения и системи за всички хора, които да могат да бъдат ползвани и от хора с увреждания;
- ✓ Конкурентоспособност на икономиката и регионите чрез подобряване на транспортната система и осигуряване на връзки с главните европейски транспортни коридори;
- ✓ Нарастване на вътрешните и международни превози;
- ✓ Качество на транспортната услуга, чрез повишена сигурност и безопасност на превозите;
- ✓ Подобрени условия за лоялна конкуренция между видовете транспорт;
- ✓ Повишена конкурентоспособност на българската транспортна система
- ✓ Намалено отрицателното влияние на транспорта върху околната среда;
- ✓ Създаване на допълнителни приходи
- ✓ По-добро разпределение на риска.
- ✓ Допълнителни ресурси за инвестиране в публичния сектор и ефективно управление на финансите;
- ✓ Спестяване на разходи;
- ✓ По-добър публичен мениджмънт.

Инвестициите в транспортната инфраструктура имат дългосрочни ползи свързани с икономическото развитие на страната и с потребителите на транспортната услуга. Особено важна е оценката на социалните ползи от инфраструктурните проекти и определянето до каква степен даден проект е целесъобразен от гледна точка на цялото общество. В тази връзка ролята на иновациите е особено силна, защото влияе

комплексно върху развитието на икономиката и обществото, чрез ползите, които реализира.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Модернизацията на икономиката, заявена като една от целите на икономическата политика на нашата държава, изисква също преодоляване на технологичното изоставане от иновационните лидери. Прилагането на достиженията в областта на науката и техниката и превръщането им в иновации и в творчество трябва да стане приоритетно направление на държавното регулиране на икономиката и на социално-икономическото развитие на България през XXI век.

Развитието на човешкия капитал, с който разполагаме, привличането на инвестиции във високотехнологични производства биха скъсили дистанцията между България и страните от ЕС, за да изградим един нов свят на толерантност, който е възможен.

Внедряването на научни постижения, нови технологии, развитието на иновационен потенциал е изключително важно условие за утвърждаването на българското производство, за повишаване на заетостта, за постигане на икономически растеж и конкурентоспособност.

Прилагането на иновационна политика в транспортната система е една добра перспектива за развитие и на българската икономика, чрез привличане на опит и капитал. Това позволява да се подобри качеството на обслужване в различните икономически сектори, да се придобие ноу-хау, както и да се постигнат световните стандарти.

Конкурентоспособността, мобилността, икономическият растеж и просперитет зависят от състоянието и ефективността на транспортната система. Тя влияе силно и върху качеството на транспортната услуга. При ограниченото държавно финансиране за развитие и модернизиране на транспортната инфраструктура, обективна възможност за подобряване на транспортната услуга като цяло, дават иновациите и провежданата иновационна политика. Като източник на финансиране иновациите са една успешна бизнес формула, в която се съчетават нисък риск, качество и силен контрол.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1.] Shumpeter, Capitalism, Socialism and Democracy, Har per & Row, New York, 1975, p.132.
- [2.] Чобанова Р. Иновативност на националната икономика, Академично издателство „Проф. Марин Дринов”, С., 2012.
- [3.] Георгиев Ив. Иновациите. Европейска, национална и регионална политика. Фондация „Приложни изследвания и комуникации, С., 2008р с.373-375.
- [4.] Рамкова програма за конкурентоспособност и иновации (2007-2013), чл.8.
- [5.] Славова-Ночева М. Конкуренция, конкурентоспособност, транспортен пазар, ВТУ „Т.Каблешков”, С., 2012.
- [6.] Иновации, bg 2017.
- [7.] The Global, Word competitiveness Report 2016 – World Economic Forum.
- [8.] НСИ. bg 2017.
- [9.] Иновационна стратегия на България и мерките за нейната реализация. С., 2014-2020.
- [10.] Тодорова Д., „Ефекти на оперативните програми върху развитието на транспортния сектор на България”, Сп. Бизнес посоки, бр.2/ 2014г, ISSN 1312-6016

- [11.] Кирова А., Общоевропейската политика за "зелен" транспорт, Научно списание „Механика, транспорт, комуникации“, т.10, бр. 3/1, BG 3.13-21, 2012, ISSN 1312-3823[print], ISSN 2367-6620 [online]
- [12.] Кирова А., Роля на бизнес-мрежите тип „кълъстър“ за конкурентоспособността и устойчиво икономическо развитие, Годишник на ВТУ „Т. Каблешков“, бр. 9, 2017 г., ISSN 1314-362X
- [13.] Колев П., ПМК - Метод на разделяне на движенията в еластодинамиката на манипулационни и валови системи, Монография, ВТУ Тодор Каблешков, ISDN 978-954-12-0257-9, 2018
- [14.] Georgiev N., Guidelines for achieving successful decision-making on risk acceptance in rail transport undertakings, 20. Medzinárodná vedecká konferencia Crises situations solution in specific environment”, Zilina, 2015 ISBN 978-80-554-1023-4, стр 163-172, 2015

INNOVATION, INNOVATION ACTIVITIES AND INNOVATION POLICY IN THE TRANSPORT SYSTEM

Daniela Todorova¹, Maria Slavova-Nocheva¹, Boyan Mednikarov²
dtodorova@vtu.bg, mslavovanocheva@abv.bg, bobmednikarov@abv.bg

¹*Todor Kableshkov University of Transport, 158 Geo Milev Street, Sofia,*

²*Nikola Vaptsarov Naval Academy, Vassil Drumev str.73, Varna,
BULGARIA*

Key words: *innovation, innovation system, innovation activities, innovation policy, innovation practices in the transport system.*

Abstract: *In this scientific research are explored some of the contemporary processes, activities and results related to the acquisition and use of new knowledge in the economy. Questions about the economic essence of innovation in the aspect of innovation system and activities are discussed. On the basis of a comparative analysis, problems are presented regarding the trends and perspectives of their development in Bulgaria. Issues related to the innovation policy in the transport system and the innovation processes in transport are discussed.*

The opportunities for innovation are presented in order to promote the economic and social development of the country, increasing the competitiveness of the transport companies on the national and international transport market. Innovation and innovation policies are related to creating conditions for an accelerated and competitive development of the country, maintaining economic growth, opening new working positions, achieving sustainable transport.